

ALBINA CARPATILOR

Apare 1 colă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. s'eu 45 bani. — Un volum à 6 colțe 70 cr. s'eu lei 1.70. — La 10 exemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiiu, la colectații, la oficiile postale și la toate librăriile.

Amor și răsunare.

Nuvelă istorică.
(Fine).

Togmai în momentul acesta se aude un glas prin curte:

„Acasă esci, boer Stanciule?”

Păuna sare la ferăstră, să vadă cine e; dar abia aruncă o privire pe afară, și etă-o că se trage iute înapoi, scote un țipet fioros și cade mai leșinată în brațele iubitului ei.

Ușa se deschide; în casă apare un om cu figură de uriaș. Înfașurarea lui e impunătoare. Pe fruntea lui cea lată radiază serenitatea unui suflet mulțumit și netulburat de griji; trăsurile din fisionomia sunt pline de energie, de un fel de severitate și chiar de s'elbătăciă. Sprâncenele lui negre și gróse umbresc nisce ochi mari, ce revarsă un foc ager și săgetător.

E Vlad Țepeș.

El se duce drept la Stanciu, îl ia de mână și-i adresază aceste cuvinte:

„Dumneata, boer Stanciule, n'ai dat pe la mine; etă că am venit eú la dumneata.”

„E Măria sa, Domnul,” adause Vintilă, care începea să-și p'erdă cump'etul în presința Voevodului.

„Să trăesci, Măria ta!”

Aceste cuvinte Stanciu abia putu să le rostescă de spaima, ce-l cuprinse.

„Ce mai faci, Stanciule, cum o mai duci în lume?” urmă Țepeș cu o voce familiară.

„Să mulțamesc lui Dumneđeu, Măria ta; încure și eú lumea, cum pot. — Băeți, sărutat-ați m'ana Măriei sale?”

Vintilă se îngrozia de ac'astă m'ână, care în tot momentul ar fi putut să smulgă de lângă d'ensul pe fiit'orea sa mirésă; cu t'ote acestea el se apropie și o sărută. Păuna încă urmă întogmai, dar ea tremura de gróză, de p'area că o tremura frigurile.

Vlad Țepeș puse m'ana st'ingă pe um'erul fetei și se întorse cătră Stanciu dic'end:

„Ac'esta iți e fata, Stanciule?”

„Păuna e fata mea, înălțate D'omne.”

„Dară acest flăcău cine este?”

„E Vintilă, fecior de boer, pe care am de gând să-l logodesc cu fiica mea.”

Vlad continuă cu s'ange rece:

„Frumósă fată ți-a dat Dumneđeu, boerule. Cât de bine i-ar fi stat să fiă D'omnă! Dar ți-am cerut'o și mi o-ai refuzat. Aș vrea să sciú, dac'ă voia d-tale este și voia fetei. — Spune, Păuno, pe cine ai preferi tu, când ai avea să alegi între mine și între acest voinic?”

„Să trăesci, Măria ta” — respuse copila cu temere și cu s'fielă — „Măria ta să-mi fi Domn și st'ăp'ân, érá soț să-mi dai pe Vintilă.”

„Dar tu, voinice, iubesci pe Păuna?”

„O iubesc, Măria ta.”

„Când aș dice, să te lași de d'ensa, ca să m'io fac eú mirésă, cum ți-ar cădea?”

„Ca să m'e pot l'asa de Păuna, ar trebui să m'e las mai întâiu de vieț'ă” — respuse tin'erul cu o hotăr'ire b'ărbătescă.

Aceste r'espunsuri, dictate de amor și de devotament, înveseliră sufletul Stanciuului, érá pe Vlad îl desarmară și-l reduseră la neputință. O luptă de simțemintele cele mai contrare să încinse acum în inima Domnului: amorul, admirațiunea și m'ania agitaú ac'astă inimă de altfel împietrită și nesimțit'ore. Dară Vlad sciú să-și ascundă patimele pentru moment, deși în gândul s'eu el își r'ebunase deja încontra celor doui tineri și le făcuse judecata. Pentru ca r'ebunarea, la timpul ei să fiă și mai teribilă, Domnul de o cam dată se ar'etă cu multă dragoste de creștin. Simulând un suris plin de favóre și de bl'ândețe, el dice cătră junii amanți:

„Ved, că ve iubiți cu foc și sunteți în stare chiar să ve jertfiți unul pentru altul. Ei bine, iubiți-ve și d'aci înainte. Când va fi timpul să ve cununați, eu însu-mi voi fi nașul vostru. Până atunci rămâneți sănătoși.“

Tinerii se simțeau atât de ușurați, ca și cum li s'ar fi luat de pe inimă o piatră de mără.

Vlad Tepeș, înainte de a pleca, se adresă către Stanciu muștrându-l cu aceste cuvinte:

„Ascultă-mă, jupâne Stanciule! Nu mai păcătui la vreme de bătrânețe. Nu mai dăce către omeni, că eu ți-am luat lumina ochilor: e minciună, jupâne! Eu nici că sciam, ce are de gând să-ți facă Iancu Huniadi. Aceste ți le spun în frica lui Dumnezeu, și de nu-ți vei înfrâna limba de năpărcă, te va ajunge urgia Măriei mele. Te voi bate cu buzduganul înaintea boerilor mei. Nemulțămător să nu fi, Stanciule, că-cî n'ai avut nici un rău dela mine. Așa să mă cunosc!“

Stanciu scia, că cel mai bun răspuns la dojenele voevodului era tăcerea.

Tepeș mai aruncă o căutătură Păunei și lui Vintilă, apoi eși cu pași iuți. La poartă îl aștepta Corbeanu cu calul de frâu.

„Cum ți s'a părut Stanciu, Măria ta?“ întrebă vataful, călărind alături cu stăpânul său.

Domnul făcu lui Corbeanu semn, ca să tacă și se depărta gânditor de casa boerului.

„Tot nu e așa rău Vodă,“ dăse Păuna uitându-se după el pe ferăstră.

Aceste cuvinte naive treziră în inima lui Vintilă un fel de gelosie. El se temea, ca nu cumva Păuna să-și schimbe cu timpul părerile.

„Tu nu sci, flica mea, tu nu cunosc pe acel monstru“ — adause Stanciu frângându-și mâinile de necaz. „Pe Tepeș, când l'auzi vorbind mai cu blândețe, atunci trebuie să te temi de dânsul mai mult.“

„El nu merită, să măi trăescă“ — dăse Vintilă răpit de mânie. „Nu voi să-mi fiă naș, tiranul, care ți s'a luădat cu rău, boer dumneata. De s'era vom jura mărtea lui. O, cât mă căesc, că l'am lăsat să ăsa cu dăle din locul acesta! ...“

„El m'a orbit“ — reflectă Stanciu — „el și nu altul. Dăcă vreți să fi om, Vintilă, apoi ține-te de cuvânt.“

În momentul acesta se auzia tocând la o mănăstire din apropiere. Bătrânul boer se duse, însoțit de un servitor, ca să asculte santele rugăciuni. Vintilă încă se întorce la casa părintescă, de unde avea să revină pe la apus de sora; Păuna rămase numai singură, ocupată cu furca și cu acul.

În fine se făcu și s'era.

Boerii se adunau din toate părțile la casele Stanciului. Ei veniau însoțiți fiă-care de câte un argat și provăduți cu arme. Argații duceau cai, ca să pască pe livezile de prin prejur, pe când stăpânii lor se sfătuiau în casă cu Stanciu și cu Vintilă. În cămăruța cea despre fundul curții, Păuna sta de vorbă cu bătrânul egumen, care nici nu se gândia la cele ce se petreceau în casa cea mare. Acest părinte evlavios venia mai în toate serile la Stanciu, ca să-și țină de urf, când nu se întempla să fiă alt cineva de față.

După ce înserasă bine, Vlad Tepeș porunci lui Corbeanu să-și alăge două-șeci dintre cei mai voinici copii din casă și să-și gătescă de drum.

Corbeanu nici nu visa, ce are să fiă.

Vlad se îmbracă ostășesce și plecă pedestru în fruntea voinicilor săi gardiști, comandați de vataful. Peste câte-va pătrare de oră ceta se apropia de crucea de piatră.

Atunci voevodul dăse lui Corbeanu să rămână cu gardiștii mai înderēt și să-l urmeze apoi din depărtare. La crucea de piatră Vlad găsi pe omul, care fusese trimis, ca să-l povățuescă. Domnul făcu semn acestui om, să apuce înainte și el purcese gânditor după dânsul.

Dela un timp Tepeș băgă de samă, că drumul, pe care apucase, duce totgmași spre casele Stanciului. Acestă împrejurare îl puse în uimire.

„Ce fel?“ gândia el întru sine — „nu cumva și orbul e amestecat pîntre dușmanii mei? Nu-mi vine să cređ.“

Acestă indoelă i se răsipi, când se vedu sosit în curtea orbului. Vlad trimise pe călăuz înapoi, ca să povățuescă și pe cei din urmă; ăra el trecând încet prin curte, se uită pe o ferăstră și zări pe boerii adunați. Întră apoi în prispă și din prispă în tindă; aci scoțându-și sabia din teca se apropie de ușa casei și se opri, ca să asculte un moment.

Togmași atunci unul dintre boerii conjurați rostia următoarele cuvinte, care se aușiau bine în tindă:

„Să omorim pe Vodă, boeri dumnea-voastră; dar să sciți, că numai la vânătoare vom putea să punem mâna pe dânsul.“

„Bine dăci, să-l omorim la vânătoare!“ răspuseră ceia-lalți cu o gură.

Domnului i se urcă tot sângele în cap la aușul acestor cuvinte. Devenind mai sălbatic decât o fără, el dete ușei o lovitură cu piciorul, de sări din țîțini; apoi repezindu-se cu turbare înlăntu, strigă cu o voce detunătoare:

„Pe cine să omorîți voi, nelegiuților ce sunteți?“ Dară brațul de uriaș al Domnului învârtia spada cu strășnicie în dreapta și în stînga. Trei dintre conjurați cădură la pământ cu capetele despicate în două; ceia-lalți cuprinși de spaimă se vîriau prin toate unghiurile casei, pe supt paturii și pe unde puteau.

Într'aceea sosiră și țepelușii. Ei vedând pe Vlad cu sabia scosă, detersă năvală asupra conjuraților și întru o clipă i-ar fi făcut pe toți fărîme, dăcă voevodul nu s'ar fi grăbit, să pună capăt omorului.

„Lăsați-i“ — strigă el către țepeluși — „lăsați-i, că nu sunt demni să mără de sabie, ci merită să fiă trași în țepă. Cel puțin să nu-mi dăcă lumea Tepeș numai așa de florii de măr! ... Porniți-i la oraș și-i aruncați în temniță până dimineță.“

Cu aceste cuvinte Vlad Tepeș se și depărta din locul acela. Inima lui ardea de grozava sete de răsbunare; mintea lui medita cele mai teribile torturi pentru vinovați.

Țepelușii se grăbiră a esecuta ordinul Voevodului. Boerii desarmați fură scoși între săbiile din casă și duși în capitală. Între dânsii se afla și nenorocita Păună; ea mergea alături cu tatăl său și plângea de-o îneca lacrimile. Bieța copilă fusese martora la săngerosa și crâncena scenă, dar frica o făcuse să stea încremenită în tindă, și pe jumătate leșinată. Un țepeluș o observă la plecare și o îmbrânci pîntre boeri. Numai bătrânul egumen isbuti să scape; el eșise pe o ferăstră din cămăruță și apucase pe furis calea către mănăstire.

A doua zi, poporul Têrgoviștean asista la o privesc înfiorătoare.

Pe un șes, afară din oraș, se vedeau vre-o cincisprezece boeri trași în țepe. Între țepe erau tot mese tinse. Vlad se ospeta aci cu boerii curței sale și cu copiii din casă.

După cât-va timp începură a se trage clopotele pe la toate bisericile. Deodată se ivi din oraș un conduct funebru. Preoții și cântăreții, precedați de prapore, mergeau cu pași lini înaintea unui sicriu, escortat de câți-va țepeluși călări și urmat numai de două persoane în doliu. Acele două persoane era Vintilă și Păuna.

În raclă zăcea un mort-viiu; era Stanciu cel orb, pe care Țepeș a pus săl prohodescă cu țile.

Conductul se opri lângă mesele domnesci, unde se săvârși ceremonia îndatinată. Vlad Țepeș provocă pe boerii și pe popor să mERGă să-si iea ertăciune dela mortul-viiu, dându-i sărutarea cea mai de pe urmă. Mulțimea se cutremură de spaimă vedând, ce nu mai veduse. Nenorocitul boer se sbătea în ultima desperațiune.

Vintilă și Păuna cădură aproape fără simțiri la picioarele Domnului și se rugau cu lacrimi fierbinți, să erte pe amărîtul boer. Sêrmana copilă își bătea pieptul cu pumnii și-și smulgea părul din cap; toate inimile privitorilor erau sfâșiate de suspinele și vaetele ei. Numai inima voevodului nu înceta de-a fi împetrită până în sfârșit. Nicî o rugă-

minte nu mai era în stare să înduplece pe Vlad Țepeș a schimba hotărîrea luată.

Dar nici nu mai era trebuință să o schimbe, că Stanciu muri într'aceea de frică. Domnul vedându-l mort, eschiamă cu glas mare, de-l auți tota mulțimea:

„Erte-ți Dumneșeu, Stanciule, și ceea ce eu n'am putut să-ți ert.“

După ce porunci, ca să ducă pe mort să-l îngrope, Voievodul opri la sine pe Vintilă și pe Păuna. Se întorse către dênșii c'un suris îngrozitor și le grăi astfel:

„V'am promis să vă fiiu naș; ei bine, voiu să vă și cunun îndată. Pe tine, Păuno, te cunun cu Christos: de astăzi înainte tu ai să fi călugăriță. Decă nu te-a lăsat inima să mă iubesci pe mine, apoi să nu mai iubesci nici pe alt muritor în lumea acêsta. Eră pe tine, Vintilă, te cunun cu o țepă, că-cî altă mirésă nu meriți, să aibi.“

Țepelușii smulseră dintr'o țepă cadavrul uuui boer, și în locul lui pusera pe Vintilă; eră Păuna fu incredințată unor femei din mulțime, ca să o ducă la schitul cel mai apropiat.

Pe când poporul se depărta murmurând și indignat de cele ce veduse, Vlad Țepeș își continua ospetul între cadavre. Corbeanu luând o cupă cu vin închină în sănătatea stăpânului rostind aceste cuvinte: „Să trăesci, Măria ta, ca să mai poți milui pe boerii!“

I. Al. Lăpădat.

Sultanul Abdul-Hamid II.

Abdul-Hamid II, actualul padișah al Osmanilor, s'a născut la anul 1842, în luna lui septemvre. Tatăl său, Abdul Medjid, avu peste tot șease feciori și șapte fete. Cel mai mare dintre feciori era Murad-effendi, născut în anul 1840. Atât acesta, cât și fratele său Hamid-effendi și-au început educațiunea supt îngrijirea și priveghierea tatălui lor. Dar ce fel de educațiune? Ambii frați învățară a ceti și a scrie în limba turcescă și arabică. Cu alte învățături nu-și mai bătură capul, ci se deteră de timpuriu la toate desfrênările, câte se născocesc în palatul imperial din Constantinopole. După ce junii principii au fost emancipați de sub influințele coruptoare ale haremului, ei se apucară să învețe limba franceză, dară n'au făcut nici un sporiu însemnat.

Abdul-Medjid muri în anul 1861 și fu urmat în domniă de fratele său Abdul-Azis. Când cu esposițiunea din Paris, în anul 1867, noul Sultan întreprinse o călătoriă în occidentul Europei; el luă cu sine și pe cei două nepoți ai săi Murad-effendi și Hamid-effendi și-i duse nu numai în Francia, ci și în Anglia. În acêstă călătoriă ambii frați câștigară gust pentru geografia politică și pentru obiceiurile europene. Acêsta se pôte dice mai ales despre Hamid-effendi, care de atunci încôce s'a părăsit de mai multe deprinderi orientale.

Cetitorii nostri își vor fi mai aducând încă bine aminte de tragicele scene, care s'au petrecut în primăvara anului 1876 în palatul din Constantinopole. Sultanul Abdul-Azis cădu victimă unei conjurațiuni urțite de Turcii cei tineri, fu detronat și preste câte-va țile a trebuit să moră. Hamid effendi încă a contribuit după puteri la detronarea unchiului său. Partidul tiner turcesc a pro-

clamat padișah pe Murad-effendi, în care punea mari speranțe. Dar acesta abia a domnit trei luni. Un morb și fisic și moral îl făcuse necapabil de-a purta sceptrul împărătesc într'un timp, când împrejurările erau atât de grele, atât de critice. Drept aceea pe la finea lui august el a fost detronat în cea mai bună rânduélă, fără tulburări și fără vre-o împotrivire din partea cui-va. În locul lui Murad fu rădicat pe tron fratele său Hamid-effendi, cu titlul de Abdul-Hamid II.

În erna trecută Abdul Hamid II avu norocirea d'a fi fost proclamat cel dintăiu ca Sultan constituțional; în luna lui Martiu anul curgător el convocă nou-creatul parlament turcesc, ca să împartă cu dênșul și drepturile și greutățile guvernării. Europa începu a crede, că Abdul-Hamid, secundat de ministrul său Midhat-pașa, este merit să regenereze Turcia în respect politic; dar acêstă credință a mai slăbit, decând Sultanul s'a găsit îndemnat a trămite în esiliu togmai pe acel bărbat, dela care Turcia aștepta mai mult bine, adecă pe Midhat-pașa.

Dela suirea sa pe tron până în ziua de astăzi, noul Sultan a dat probă de energiă și de curagiu în fața grozavei situațiuni, creată prin izbucnirea războiului. El s'a silit a depărta atât de pe fotoliile de ministri, cât și dela comanda oștirilor pre toți acei omeni, cari nu erau în stare să corespundă pe deplin chemărei lor.

În privința credințelor religioșe, Abdul-Hamid se ține mai mult de Turcii cei bătrâni; dar încolo, se asigură, că el e mai mult europen, decât musulman. Abdul-Hamid a lăpădat chiar și portul oriental ne mai conservând decât singur fesul, ca să nu displacă Turcilor sei. El ține mult la creștini, dar pe Greci nu-i pôte suferi. Acest Sultan

se deosebesce în multe puncte de predecesorii săi; spun, că în afacerile sale private el e foarte regulat și bun econom. Ceea ce i-a câștigat mai mare vață în ochii Europeanilor este împrejurarea, că a părăsit uritul obicei al poligamiei și s'a deprins a trăi cu o singură soție. Mare câștig și moral și material tot deodată! Prin ast-fel de purtări el va da Turcilor exemple bune și salutare și va

contribui puternic la înlăturarea unor rele, de care e atât de bântuită viața socială în Turcia.

Noul Sultan are o înaltă misiune de împlinit. Răsboiul, ce decurge în momentele de față, pune pe Abdul-Hamid la o probă grea; de-î va succede să salveze esistența împărăției turcesci în Europa, el de sigur va să figureze ca unul din cei mai mari Sultani în anele poporului său.

B ă r ă g a n u l .

(Din jurnalul meu de călătorie.)

Bărăganul e numele unei câmpii întinse din județul Jalomitei în România. Acest ținut e foarte interesant din mai multe puncte de vedere, — interesant atât prin ceea ce posedă, cât și prin ceea ce-i lipsește.

În anul 1876 am avut norocirea de a călători prin câmpia Bărăganului.

Nu-mi aduc bine aminte, câte zile mai lipsiau până la August, când am plecat din Călărași înspre miază-noapte. Eram patru tovaroși de călătorie: eu, un june student ardelean, un brav funcționar Călărășan și un onorabil econom de vite, tatăl junelui student. Acest din urmă venise cu trăsura după noi, ca să ne ducă la țara sa pe Bărăgan.

— Ai să pomenesci această călătorie, — îmi diceau tovaroșii, cari cunoseau bine acele părți de loc.

— Și pentru ce? întreba eu.

— Mai ales pentru căldura, la care vei fi espus până la asfințitul soarelui. Luna lui cuptor e mai strașnică pe aici, decât pe airea: pârlește și topesce fără cruțare.

— Fia cum va fi, numai să veți Bărăganul!

Rostind aceste cuvinte mă urcai în trăsura dimpreună cu totă compania. Vizitiul dete o pocnitură de biciu și caii — erau trei la ham — în câte-va minute ne scoseră din așa numita Urbea lui Stirbeiu. Bătuse o oră după amiazi.

Timpul era secetos. Bolta ceriului era senină, li m pede ca cleștarul, fără leac de nor. Sórele ardea cu totă puterea și ne frigea grozav pe la spate, fiind trăsura desvilită. Ne întinserăm iute umbrelele, ca să ne aperăm de cumplitele săgeți ale lui Febus. Puțină mângăere! Efectul apărămintelor noastre nu se simția mai de loc. Șoséua era escelentă. Dar ce folos? Ea ne arunca în ochi nisce nori de pulbere, cari ne orbiau. Din cauza pulberii ședeam ca muții unui lângă alții și nu vorbiam mai nimic, că-cî ne temeam de răgușelă.

La o mică distanță de Călărași ne aflam deja în mijlocul celor mai îmbelșugate și mai frumoase recolte. Cu cât înaintam, cu atât și aspectul agrilor devenia tot mai interesant. Grăul și orđul în cele mai multe locuri erau snopite și aședate în clăi, pe alocuria togmaî se se-cera, séu mai bine țis, se cosia. Clăile de orđ erau dese, de mai nu vedeai pământul; grăul nu reușise așa bine. Meiul și porumbul nu lăsaî nimic de dorit. Cel dintăiu, în paiu ca trestia, în spic ca vrabia, era des afară din cale și nu dase încă în cócere. Porumbul forma ca nisce păduri în dreapta și în stînga noastră. Urmaî apoi liveți întinse cu fenațe și cu pășuni.

Prețutindinea muncitorii arau la rëndul lor și asudaî pe întrecute, unii cosind, alții adunând și alții cărând. Străiniî afirmă, că țeranul român de dincolo de Carpați e

trândav și fără tragere de inimă la lucru. Mai nerușinată calomniă nu póte se esiste sub sóre.

Mă miram în tăcere de cele ce vedeam în prejurul meu. Dară dela un timp am rupt tăcerea și am început să-mi traduc uimirea prin vorbe, lăudând rara fertilitate a pământului.

— Pe aici, țise unul din tovaroșii mei, după un an bun pot urma trei ani răi fără nici un pericol de fómete.

Ce țără binecuvântată!

Într'aceea caii nostri începuseră a se muia de fierbințelă. Stăpânul trăsorei porunci vizitiului să opréscă. Ne uitam unii la alții și ni se părea, că am îmbetrânit înainte de vreme, atât de mult ne încărunțise pulberea. Înainte de-a ne scutura hainele, ne apucarăm să ne ster-gem sudorile din față.

— Frécă caii la ochi, Nicolae! țise bravul econom cătră vizitiu; apoi deschidënd lădița trăsorei, scóse dintr'ênsa o ploscă cu vin ca de cincî-șease cofe, decă nu și mai mare.

— Să bem odată, de bine ce ne aflăm pe Bărăgan! adause densus destupând în grabă mângăiosul vas.

— Aicia e Bărăganul? întreba eu cu nerăbdare.

— Aicia — răspunde domnul din Călărași — aicia și colo și dincolo și până unde veți, și până unde nu mai veți cu ochii, tot Bărăgan și é' Bărăgan. Pe cât l'ai dorit, pe atât va să țe se uréscă de el, că e lung și larg, de nu-î zăresci marginile.

Până una alta, plosca își făcuse rëndul pe la toți.

Nu vă puteți inchipui, ce plătesce un păhar de vin bun pe Bărăgan, mai vertos decă nu e stătut. Adevérat, că orî-cât de rece să fiă, el de fierbințeli nu te scutesce, dară cel puțin te mai întăresce, îți mai dă inimă și te face mai capabil de-a suporta năduful.

După puțină zăbavă ne continuarăm drumul.

Eu mi-am strîns umbrela, ca să am în tóte părțile privirea liberă și neîmpiedecată. Voiam să observ tóte cu de a măruntul. Mă uitam înapoi, înainte, în stînga și în dreapta. Dar ce era să veți? Cer și pământ și produsele, de care am vorbit mai sus. Mi se părea, că tot la câte douê-trei poste cerul se împreună cu pământul; orizontul mi se perdea într'un cercân de cetă nestrăbătut. Dunărea și forturile dela Silistria mai întroduceau óreși-care varia-țiune în tabloul monoton ce se desfășura înaintea ochilor mei. Dar peste curënd nu mai cunoseam nici Dunărea.

Domnul V. N., funcționarul din Călărași, observând, că impresiunile ce primiam perd din vioiciune, începù, să-mi descrie natura Bărăganului în timp de érnă. Cădënd zăpadă multă — țicea dumnealui — crivățul o grămădesce în unele locuri, și vai de călătorul, care va trece prin

astfel de locuri: el are să péră înecat în omături. Ne mai spuse, cum se face preste érnă vênătórea de epurî cu plasa; apoi ne povesti următórea întémpłare, destul de tragică:

— Un preot călétoria în timp de érnă cu sania pe Bărăgan. Lângă dênsul ședea preotésa, care ținea un prunc mic în brațe. Călétorii merseră cât merseră, și de odată zărîră un lup ținându-le calea. Preotul armă nu avea, éra lupul de chiote și de țîpete nu voia să fugă. Nenorociții sê vëdură la mare cumpănă a vieții. Orî s'ar fi întors înapoi, orî ar fi mênat înainte, lupul n'avea să-i lase neatăcați. De altfel féra sêlbatică nu așteptă prada să vină la sine, ci fiind leșinată de fóme se răpedi ea la pradă. Preotul spe-riat își perdu cum-pétul; desperarea îl făcu să-și uite da-toria de tată. El smulse pruncul din brațele preotesei și-l aruncă drept înain-tea lupului, ca să-î stémpere fómea cu o victimă atât de ino-centă. Mama scoțénd un țîpet înfiorător cădu în leșin; dar împietritul și neo-menosul părinte dete biciu cailor, sperând să scape cu fuga. Lupul se apropie de prunc, se uită la el, dar nu vru să-l atingă. Féra lăsă pe inocentul co-pil afundat în omét și se luă după saniă. În câte-va momente preotu sângera sfă-siat de colții lupului rësbunător. Sêrmana preotésă venindu-și în fire se întorse iute la copil și luându-l în brațe fugi cu dênsul și scăpă de mórte.

Acéstă poveste o mai auđisem și dela alții, însé cu acea deosebire, că întémpłarea s'ar fi petrecut în valea Prahovei, érá nu pe Bărăgan.

Privirile mele rétăciau încóce și încolo neoprîte de nimic și fără nici o țîntă. Dela un timp observam în dóuet-rei locuri nisce puncte negre care, cu cât înaintam, se păreau, că cresc tot mai mari. Întrebaî pe tovaroșii mei, ce sunt acele puncte.

— Sunt târle mocănesci, — respunse unul dintr'ênșii, nu mai sciú care. Mocani se numesc economii de vite din Săcele. Mai tot Bărăganul e ocupat de dênșii.

Încetul cu încetul începuî să zăresc și turmele de prin prejurul acelor târle, dar numai ca pe nisce moșiróie, ici mai rari, colea mai dese. Întrebaî apoi, decă se află

și sate prin aceste ținuturi. Mi se spuse, că sate nu sînt decăt pe la marginile vastei câmpii.

Încă o împregiurare mă punea în uimire. După o călétoria de vre-o patru ore și mai bine, nu mi se întémp-lase să dau cu ochii nici măcar de o singură tufă, de un singur isvor seú përiaș cu apă curgétóre. Mai tâđiú m'am încredințat, că acestea lipsesc cu desêvêrsire pe Bărăgan, afară de unica escepțiune, de care voiú vorbi mai jos. Lemnul și nuelele trebuincióse la clădiri și la îngrădiri se aduc din mari depărtări și cu multe spese. Apa ce o bea omul și vita se scóte, așa đicénd, din fundul păméntului. Bălsămíta umbră a copacilor, murmurul și recórea apelor curgétóre, călătorul îndeșert le caută, îndeșert le doresce în lungul și în lar-gul Bărăganului.

Sórele începea se decline cătră a-pus, când lăsarăm șoséua la stînga și apucarăm pe o cale îngustă ce ducea spre rësărit. Îndată băga-răm de sémă, că pulberea se mai ră-resce și se mai sub-ție. Căldura încă ni se părea mai puțin supërăciósă, decăt mai înainte. Togmai pe când ne schim-bam direcțiunea că-létoriei, amicul nos-tru din Călărași îmi arëtă o pasere, pen-tru care Bărăganul se pare a fi un loc de predilecțiune. O barză se primbla cu pași grei și mē-surați aprópe de trá-sura noastră.

Nu mă îndoesc, că cei mai mulți din-tre cetitori vor fi avénd ideia despre acéstă pasere; cu tóte acestea îmi per-

Abdul Hamid II. (La pag. 28.)

mit a o descrie în puține cuvinte.

Barza e o pasere mare. La grosimea trupului se póte aseména cu gâsca. Ceea ce ne frapéză mai mult în făptura ei este lungimea piciórelor, a gátului și a ciocului. Barza ajunge la o înălțime aprópe de un metru. Are pe-nele albe, afară de aripe, care sunt negre. Ciocul și pi-ciórele ei sunt roșii. E o pasere blândă și sficiósă, tráesce bucuros în apropierea ómenilor. Cuibul și-l face pe arbori, pe turnuri, pe coperișele caselor, pe clăile de fên și pe șirele de bucate. Ámblă mult pe jos și adeseori o poți prinde din fugă. Acéstă pasere e fórte frecuentă pe la târlele din Bărăgan; ómenii o au în dragoste și nu-î fac nici un rëu.

Aparința berzei atât de mult îmi ocupă atențiunea

încât nici nu observasem, că ne apropiem de o locuință omenescă. Era o cărcimă lângă drumul, pe care treceam. Clădirea era din bârne cu acoperișul de paie sevă de trestia, bine nu-mi aduc aminte. Fiind și de lucru lipsiaș mușterii, cum se dice în România. Noi încă nu am intrat înlăntu, ei am comandat din trăsura o oca de vin, ca să facem câtuși de puțin negoț bieteii cărcimărese, ce ședea desolată în pragul ușei.

Ceea ce ne bucura mai mult decât vinul, era puțul de lângă cărcimă.

— Aveți apă bună, jupănesă? întrebaram cu toții deodată, că-cî setea ne făcuse să fim la un gând. Cărcimăresa în loc de răspuns ne aduse în grabă o carafă plină, și nu se pôte spune, cât de bine ne-a cădut.

Ne-am recorit cum se cade, aș beut și caii, apoi ne-am căutat ărași de drum. Veni vorba de cărcimele de pe Bărăgan. Mi se spuse, că aceste cărcime adese ori sunt un pericol pentru călător, în loc de a fi o binefacere. Multe din ele găzduesc hoși și aduc bune venituri arăndașilor. Călătorii trebuie să fie bine înarmați, decă nu vrău să rămână fără bani și fără cai. Dar uneori armele încă nu sunt de nici un folos, căci hoșii vin mai mulți deodată și sunt ajutați de cărcimari în întreprinderile lor cele criminale. Se întâmplă și omoruri, dar mai rar.

Într'o mică depărtare dela cărcimă deterăm peste turme de oi și de vaci și peste o hergheliă de cai. Cât de mare fu bucuria mea, când aflaș, că ne apropiem de târla unui econom secelean cunoscut, unde aveam să ne oprim cel puțin o oră. Din întâmplare ajunsăram și pe respectivul econom, care încă venia dela Călărași. Ne deterăm bună ziua, ne întrebaram de sănătate și apoi merșerăm cu toții înspre târlă. În mai puțin de un pătrar de oră sosirăm acolo.

Înainte de a descrie cele ce am vędut pe moșia acęsta, mę simț dator a permite o mică deșlușire.

Săcelenii noștri de un timp încóce nu se mai ocupă numai exclusiv cu economia de vite, ci și cu agricultura. Ei arăndeză sevă cumpără moșii de acelea, unde să aibă destul loc pentru trebuințele economiei lor combinate. N'avusem încă ocaziune de a vedea vre o târlă sevă stabiliment economic de ale compatrioților mei, prin urmare nici nu puteam să-mi formez o ideeă justă în acęstă privință.

Abia apucam să mę daș jos din trăsura, spre a esamina cu de-a męrunțul tóte cele ce se aflaș împrejurul meș.

Sciam din auđite, că pe multe locuri economii noștri locuiesc în bordee săpate în pământ. Aici însę locuința proprietarului — că-cî era proprietar al moșiei — consta dintr'o casă de lemn bine clădită și asigurată la societatea „Dacia.“ Nemiđlocit lângă casă era stăna, unde se prepară și să păstrează cașul și alte lăptării, apoi un bordei ce servia de magazin; mai încolo era strunga, unde se mulg oile.

Unicul adăpost al vitelor sunt așa numitele perdele, nisce garduri mari de trestia cu o înălțime de câte trei stănjini cel puțin. Ele sunt aședate astfel, ca să apere de cumplitul crivęț, care stęrnescce uneori vijelii și viscole teribile.

Tot în vecinătatea casei se afla și puțul, cu o trócă mare (crep, creplă) pentru adăparea vitelor. Puțurile de pe Bărăgan sunt fórtę adânci și solid zidite pe dinlăntu. Apa se scóte în saci de piele gróasă, numiți burdufi.

Acestia se légă de capętul unui lanț introdus în văgașul unei róte cu scripeț. De celalalt capęt al lanțului se prinde un cal, care męnându-se înainte trage burduful din puț, apoi ărași se męnă înderęt. Cu scosul apei sunt ocupați doi ómeni: unul męnă calul și celalalt tórnă apa din burduf în creplă.

Apa din puțurile Bărăganului e rece și bună de beut.

Șuri și alte clădiri economice pentru conservarea fęnului și a recoltei nu esistă. Fęnul se aședă în clăi, ăra orđul, grăul și meiul, sevă paiele acestora, în șire de o mărime estraordinară. E de însęmnat, că bucatele cum se strîng, îndată se și treeră. Treeratul se face sevă cu cai sevă cu mașine.

Grăunțele de ordinar se păstrează în gropi anume preparate spre acest scop; am vędut însę și hambare pentru bucate. Porumbul (cucuruđul) se ține pe alocuria în coșare, ca și pe la noi. Locul, unde se adună și se treeră cerealele se numescce arman.

Așa sunt peste tot târlele și apertinențele lor. Nu vom avea nevoie să mę dăm alte descrieri despre ele.

O deosebită surprindere mę-a causat la acęstă târlă a domnului S. un lucru, la care de loc nu mę așteptam. Am đis în cele premergătoare, că pe Bărăgan nu se întâmpină nici măcar o tufă. Dar aici ce să veđi? O frumósă grădină, sevă mai bine grădinița, ne fărmecca privirile. Era ca o veselă oasă în miđlocul unui deșert. Era arangiată în formă de pătrat și închisă cu sanț și cu gard viu. Cea mai mare parte a acestei grădine era plântată cu un fel de pruni vęraticii, de cari nu-mi aduc aminte să fi vędut pe la noi. Fundul era ocupat de o frumósă pădurece de salcămii.

Un cart de oră din cele mai plăcute am petrecut în grădina acęsta. Proprietarul, tot-deuna bucuros de óspeți, ne invită să culegem după pofta inimei din prunele, care erau deja cópte. Noi nu ne-am dat înderęt.

Când era pe la apus de sóre masa stătea pusă și tinsă. Domnul S. avea un baciș, care se precepea bine la gătít. Apoi stomachurile nóstre încă nu erau nepriimitóre. Cu un apetit admirabil consumarăm cina ce ni se pusese înainte. Vinul nu ne lipsia nici nóue, nici bunului amic, care ne găzduia. O conversațiune veselă și glumętă mai adăugea farmecul acęstui ospęț cãmpestru. Stăpănul moșiei ne povestia despre o cęrtă comică ce-o avuseseră în séra precedentă lucrătorii seși țigani la arman și cum dęnsul a isbutit a-i împăca.

Întęmplările țiganilor tot-deuna te fac de riđi.

Nici un suisș, fără coboriș, dice Românul. Ne conformarăm și noi acestei dicăli, ne luarăm séra bună dela proprietarul moșiei, mulțămindu-i pentru ospitalitate. Apoi plecarăm mai departe, că-cî aveam să mę mergem cât-va timp. Caii erau sătuși și recreați; recórea serei le prindea și lor bine, întogmai ca nóue. Ne duceam acum ca Sântul Ilie, cum e vorba. Nóptea ne apucă pe drum, dară luna ne însoția cu mângăioșele ei rađe, care se reversau în unde argintóse peste verdęta cãmpiei.

Era un adevęrat deliciș de-a contempla bolta cerului, pe care miliardele de stele o prefăceau într'un vast ocean de lumină. Tăcerea era profundă; din când în când se auđia din depărtare câte un chiot, câte o lătrătură de căni și ciocănitura berzelor. Nici odată natura n'a întipărit în inima mea farmece mai puternice. Nici odată călătoria nu m'a încântat mai mult ca în acea séra.

Percurserăm o bucată de loc, când la o distanță *ore-care* se părea, că s'ar zări un foc abia licurind. Semn, că ne apropiam de altă târlă. Aveam să trecem *érašii* pe la un prieten, care scia de venirea noastră. Când nu mai eram departe, îi deterăm signalul sosirei printr'o descărcătură de pușcă. Câinii se alarmară și alergau lătrând înaintea noastră.

Ne oprirăm și la această târlă, dar numai pentru câte-va momente. Amicul nostru, *érašii* un scelean, ne conduse în *bordeii* suteran, care îi servia de locuință și ne cinsti cu dulcătă și cu apă rece, căci alt-ceva nu puteam să primim. *Bordeii* acesta, ca și celelalte ce se ved prin România, era săpat cu totul în pământ, numai *coperișul* de trestia sta pe de-asupra. El consta din două încăperi, o tindă și o odaia ceva mai spațioasă pentru locuit. De altfel trebuia să recunoștem, că și *bordeele* au ceva bun: ele *érna* sunt căldurose și vara recoroșe. Peste vară *ómenii* nu dorm de ordinar în *bordeii*, ci afară sub ceriul liber.

Bordeiele acestea adăpostesc une-oră nisce *óspeți*, a căror vedere te împle de flori. E vorba de nisce șerpi mari ce se ivesc din când în când pe partea din lăntu a *coperișului*. Un *aréndaș* grec îmi povesti în Călărași următórea întâmplare.

— Într'o *sérra* mă întorsesem dintr'o *escursiune* la *bordeii* meu de pe suhat (*moșiă*). Am poruncit *baciului* să facă focul în tinda *bordeii* și să pună la foc o căldare cu apă, ca să-mi gătesc ceva de cină. Eă ședeam în ușa *bordeii* și așteptam, ca apa să dea în ferbere. Într'aceea auă un *sgomot* neobicinuit în *bordeii*; mă întorc să ved, ce e, și când colo *étă* un șearpe do-o mărime *estrordinară* se *svércolia* încolăcindu-se prin căldare și aruncând apa afară. Am *chiemat* pe un *cioban* de la omorît. Apoi *éră* am pus să *drégă* focul poruncind să aducă altă căldare. Dar abia să sculase *baciul* din vatră, și un al *douilea reptil*, *dórră* puiul celui omorît, cădu pe foc și se *prăji*, cum era mai bine. *Speriat* de această întâmplare eă mi-am închis *bordeii* și m'am culcat într'o *căruță* cu *stomachul* gol.

Până aci *grecul*. *Primitoriul* nostru dela această târlă încă *pățise* de curénd așa ceva.

Promițénd *primitorului*, că vom reveni cu altă *ocasiune* ne *depărta*răm și de aci. Într'un *pătrar* de oră eram la locul dorit, la *ținta* călătoriei. Acum ne *găsim* ca în *familiă*, cu atât mai *vértos*, că-ci trei dintre noi eram într'adevăr *inrudii*. Bunul *Săcelean* ne duse în casă — nu era *bordeii* —, unde ne *aședarăm* *bagagiile* pe *lavițe* și ne *făcurăm* *comodii* în *imbrăcăminte*.

— Apă, apă rece! *strigam* toți cu o *gură*. Două *flăcări* *plecară* cu *calul* și cu *botele* la puț și până să se întórcă eă *esaminam* *locuința*, unde ne aflam. Casa era *destul* de *spațioasă* și *mobilită* în *tótă* forma, cu *pat*, cu *masă*, cu *scaune*, *polițe*, *lădi* etc. În *păretele* ce *desparte* *odaia* de *tindă* era *introdusă* o *sobă*, care în *timp* de *érna* face *bune* *servicie* *economului* nostru. La un *părete* al *casei* *atérnau* mai multe *arme*: două *săbii*, o *pușcă* și un *pistol*.

Pe lângă *casă* era și o *curte* mică, dar bine *ingrădită*, în *fundul* *careia* se afla un *șopron*, unde se *țineau* *plugurile* și alte *instrumente* *agricole*.

De *óre-ce* *orologiul* *aréta* *dece* ore, ar fi trebuit să ne *dăm* la *odihnă*. Dară nu *sciū*, de ce nu ne *venia* încă *somnul*. *Gazda* ne *puse* de *măncare*, dar nu se *putea*

lăuda cu *apetitul* nostru. Eram *torturați* de *sete*; dar las' că și *beurăm* din *apa* *próspătă* ce ni se *aduse*!

— *Poftesc* *domnii* câte o *cafea* *négră* *turcésca*, ori câte un *ciău*? *întreba* *economul* *resfrângendu-și* *măneicile*, ca să se *apuce* de *lucru*.

— *Cafea* *négră*, — *respunserăm* noi.

Gazda *scóse* de sub *laviță* o *mașină* de *spirt* și-i *dete* foc pe de *desupt*. *Precând* noi ne *invértiam* câte o *țigaretă*, nu din *rogoz* de al *regiei*, ci din *tutun* de *contrabandă*, *dénsul* ne *prepara* cu *multă* *indemănare* *dorita* *beutura* și o *tornă* în *nisce* *filigene* de *porcelan*, care ar fi *făcut* *onóre* ori-cărui *salon* din *Bucuresci*. Un *baciū* *bétrân*, care nu *auđia* bine de *nicí* o *ureche*, ne *scóte* *masa* și *scaunele* în *curte*.

Maí *lipsia* *dórră* *inghetiata*, ca să ne *credem* la *cafe-néua* lui *Fialcovski* din *capitală*. *Sorbind* în *ticnă* *escelenta* *cafea*, care ar fi *rěspuns* pe *deplin* *așteptărilor* ori-cărui *pașă* *turcesc*, ne *puserăm* la *povești*. *Așteptam* să ne *vină* *somnul*, care *nicí* că mai *intárdie* *mult*, cu *tóte* că nu *prea* e *amicul* *cafelei*.

Așternutul ni se *făcu* sub *ceriul* liber. *Așa* de bine am *dormit* în *acea* *nópte*, *incât* nu mai *simțirăm* *nicí* *ințepăturile* *țințarilor*.

Diminéta când ne *scularăm*, *toți* se *duseseră* la *lucrul* lor. *Turma* de oi, *ciurda* de boi și de vaci, *herghelia* de cai *pășeau* *rěspândite* pe *moșiă*. *Gazda* *remase* să ne *facă* *dejunul*; *bétrânul* *baciū* *strîngea* *cășul* și *ferbea* *zérul*; un *servitor* *purta* *grijă* de foc, pe care-l *intreținea* cu *băligar* *anume* *preparat*; tot acesta *arunca* și *pășerilor* *grăunțe*, ca să le *ingrașe* bine. Și câtă *pășerime* *credeți*, că se *afla* la *acea* *târlă*. *Vre-o* câte-va *duzine* de *curci*, alte câte-va de *gășce* și *aprópe* la *șease* — *șapte* *duzine* de *găini*.

Prin *urmare*, nu *aveam* *nicí* o *causă* de-a ne *teme*, că vom *duce* *dorul* *fripturilor*, — și ce mai *fripturi* *delicate*! Am *petrecut*, *pare-mi-se*, *trei* *đile* și *trei* *nopti* la această *târlă* pe *Bărăgan*. Dar cu ce eram să *petrecem* *timpul*?

Preste *đi* *făceam* *escursiuni* pe la *târlele* *vecine*. *Eșiam* prin *mirisce* la *vénătóre* de *prepelite*; dar ele erau *fórté* *rari* și *amicii* mei nu se *putură* *lăuda* că au *impușcat* *măcar* *una*. *Décă* ne *simțiam* *obosiți*, *alergam* în *umbra* unei *clăi* de *fên* și *priviam* de *acolo* la *puț*, unde se *adăpau* *vitele*. De altă *dată* *năvăliam* *preste* *câmpul* cu *pepeni*, da de vom *găsi* *vre* unul *copt*. *Trudă* *deșértă* și *acésta*. În *cele* din *urmă* *monotonia* *incepu* să ne *cam* *tortureze*. O *đi* de *vară* e de *ajuns* pe *Bărăgan*, ca să te *facă* a te *urí*.

Atâta *despre* loc. Acum să *đicem* și *ceva* *despre* *ómeni*.

Locuitorii *Bărăganului* sunt *economii* de vite, *ciobanii* și *muncitorii*. Maí *toți* *ciobanii* sunt *románi* de *dincóce* de *Carpați*; *muncitorii* sunt *parte* *románi* și *sécui* *séu* *ciangăi* din *Ardeal*, *parte* *țigani* din *România*. *Țigani* se *mută* cu *căruțele* dela o *moșiă* la *alta* și *tind* *corturile* la *târla*, unde *lucréză*. *Duminea* și *sərbătórea* ei *implu* *cărcimele* și *petrec* în *jocuri* și *cântări*. Unii *béu* într'o *đi* mai *tot* ce *căștigă* *peste* *séptemână*.

În *privința* *măncării* *Secuii* sunt *mai* *alegători*. Eă nu se *mulțamesc* cu *mămăliga* de *meiū*, care *forméză* *nutrimentul* *principal* pentru *ciobanii* și *muncitorii* *románi*. *Țigani* în *fine* sunt *mai* *puțini*; ei se *hrănesc* *mai* *bucuros*

din ceea ce capetă de pomană, decât din ceea ce trebuie să cumpere.

Terminăm aceste rînduri cu două strofe din poezia domnului Vas. Alexandri intitulată „Bărăganul“.

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare,
Sub cer, în fund, departe misterios dispăre,
Nici case, nici pădure, nici rîu recursor,
Nimic nu înveselește pe bietul călător.

Pustietatea golă sub arșița de sôre,
În patru părți a lumii se întinde îngrozitoare
Cu erva-i mohorită, cu negrul ei pămînt,
Cu-a sale mari vîrtejuri de colb ce sboră 'n vînt.

Pe lângă toate acestea fertilitatea Bărăganului, că-
nu lipsește ploile, e foarte mare. Acest ținut de s'ar can-
lisa, ar ajunge la mare importanță economică pent-
România.

I. Al. Lăpădat.

A r m a t a r o m â n ă .

(Urmare.)

Tot în anul 1859 Rusia, după cum s'a amintit mai sus, a înapoiat României bateria de 4 tunuri ce i-o luase în anul 1854; în loc de tunuri turcesci s'a dat patru piese rusești. S'a format apoi și trenul echipagelor, care se împărți în 2 escadrone, unul în Iași, altul în Bucuresci. Acest tren remase atașat pe lângă artileria până la 1860.

Regimentul de vînători din Iași primi numirea de „regimentul al V-ea de infanterie“.

În anul următor s'a organizat în Ismail regimentul al VI-lea de infanterie. Artileria ambelor țeri se întruni, formându-se I-ul regiment de artilerie, cu 4 baterii, 2 călărețe și alte 2 pedestre. Tunurile erau turcesci, rusești și austriace.

În Bucuresci se înființă un batalion de genii; alt batalion se formase în Iași. Omenii se luară din regimentele de pedestrași. Tot în Iași se mai formă și batalionul I de vînători, cu omeni din regimentul V de linie. Acest batalion se împărta în 8 companii.

Cavaleria se compunea din 2 regimente de lănceri. Divisionul din Moldova primi încă 2 escadrone.

În Ploesci s'a organizat regimentul al VII-ea de infanterie.

Anii 1861 și 1862 sunt remarcabili prin organizarea flotilei. Mai întâiu cele trei șalupe canoniere din Țera românească se puseră sub comanda specială a unui șef de flotillă. Apoi se înființă întâiu vapor numit „România“, avînd 6 șlepurî de lemn, dimpreună cu personalul necesar. După câțiva ani se înființă și al doilea vapor, numit „Stefan-cel-Mare.“

De atunci flotila română s'a adaus și s'a perfecționat din an în an. Astăzi ea se poate privi ca un modest început de marină națională.

În 1861 pompierii din Țera românească se transformă într'un batalion de 4 companii; în anul următor din cele 2 batalioane de genii unul a fost desființat.

La 1863 escadronul trenului de echipage din Bucuresci se întruni cu cel din Iași spre a forma un singur division.

În acest an 300 de Poloni treceau peste teritoriul român, cu intențiune de-a intra în Rusia. Regimentul III de infanterie, tare de 400 omeni, în noptea de 30 Iuniu primi ordin de-a urmări pe Poloni. La 3 Iuliu regimentul III fu întărit cu 2 companii din regimentul V-ea de linie. Conflictul avu loc la satul Costangalia-Bajenarii în Besarabia unde se încinse o luptă înverșunată între Români și Poloni. Trupele române fură nevoite a se retrage cu o pierdere de 11 morți și 41 de răniți. În 5 Iuliu regimentul mai căpeta în ajutor 1 companie din regimentul V și ajunse din nou pe Poloni la satul Rânzesci. De astăzi Polonii nu

mai primiră lupta, ci se deteră prinși în număr de 26 de omeni.

Anul 1864 a fost din cei mai bogați în întogmiri militare. Artileria română se mai adause prin 2 baterii pedestre de câte 4 tunuri. Întreg regimentul de artilerie prim tunuri belgiane, formând 6 baterii de câte 4 tunuri.

În Bucuresci se înființă un division de geandarmii compus din 1 companie pedestră și din 2 escadrone călări; asemenea se formă și în Iași 1 companie pedestră și 1 escadron călare. În acest oraș se mai organiză milităresce și vechia instituțiune a pompierilor, formându-se un division cu 2 companii.

În acest an se decretă pentru România de dincolo de Milcov înființarea corpului de dorobanți; se formă câte un escadron de fiă-care district, afară de Cahul, Bolgrad și Ismail. Acum toți dorobanții din întreaga Românie se împărțiră în 3 inspectorii, anume la Bucuresci, Craiova și Iași. Inspectoriile se subîmpărțiră în batalioane. Asemenea se mai decretă pentru partea de peste Milcov și înființarea corpului de grăniceri și se formară 15 companii. Toți grănicerii din ambele provincie se împărțiră în 4 inspectorii, compuse fiă-care din câte 2 și altele din câte 4 batalioane.

În anul 1865 s'a hotărît, ca serviciul grănicerilor să se prenoiască tot la câte 10 zile. În districtele Cahul, Bolgrad și Ismail se formă escadronul de geandarmii călări. Pompierii din Bucuresci se organizară pe 6 companii.

Artileria se mai înavuți cu 2 baterii, 6 tunurile belgiane fură înlocuite cu altele franceze. Regimentul de artilerie se făcu de 8 baterii de câte 6 tunuri și toate bateriile deveniră pedestre.

Anul 1866 e foarte interesant din punct de vedere militar, atât pentru întogmirile și schimbările introduse, cât și pentru mișcările politice.

Batalionul de genii se desființă și din companiile lui se formară 4 companii de genii, 3 de sепătorii și 1 de pontonierii. În Bucuresci se înființară 2 batalioane de vînători, organizându-se în 8 companii. Unul din cele 2 escadrone de geandarmii din Bucuresci se desființă și remase numai un escadron și 1 companie, formând fiă-care câte un corp în parte. Pompierii se organizară din nou pe 4 companii. Inspectoriile de dorobanți și de grăniceri se desființară, împărțindu-se batalioanele pe divisiunile teritoriale.

Școala militară s'a transferat din Bucuresci la Iași.

Se făcu o concentrare la Argeș și trupele s'a pus în pozițiune de campanie. La această concentrare a luat parte: regimentele de infanterie, șeasa la număr, regimentul de artilerie și cel de vînători, o parte din dorobanți și grăniceri, apoi sепătorii și pontonierii.

Anul acesta era să încurce pe Români într'un conflict cu Turcii; drept aceea o parte din oștire se și postase la Dunăre.

La anul 1867:

Din cele 3 companii de sепători se organiză din nou un batalion de genii de 4 companii; compania de pontonieri începu a se administra separat, deși făcea parte din trupele de artilerie. Escadronul și compania de geandarmi din Iași se contopiră într'una formând 1 compania micstă compusă din ómeni pedestri și călări. Aceeași transformățiune o suferiră și geandarmii din Cahul, Bolgrad și Ismail. Dară tot în acel an avu loc o altă transformățiune: geandarmii din Iași se formară într'o compania pedestră și un escadron călare, érá ai orașelor numai în escadróne călări. În Iași pompierii se organizară într'o singură compania.

Dorobanții se reorganizară în 8 divisióne, împărțin-du-se în câte dóue la cele 4 divisii teritoriale.

Pentru anul 1868 avem de-a însemna următoarele:

Compania de sепători se încorpóră cu totul în 1-ul regiment de artilerie, după aceea în al II-lea. Se înființă un al douilea batalion de genii; artileria se adause c'un nou regiment și regimentului I i s'au dat tunuri de oțel, care se încarcă pe la fund; regimentul II-lea primi aceste tunuri numai în an. 1870.

Batalionul-I de vênători fu redus la 4 companii; celelalte companii se întrebuintară la formarea regimentului al VIII-lea de infanteria. Asemenea fură reduse la câte 4 companii și bataliónele II și III de vênători, dară pe de altă parte se mai formă un batalion, adecă al I4-lea.

Celor 2 regimente de cavaleria li se dete uniformă de husari, armați cu carabine și cu săbii. Regimentul I se numi „vênători călări“, érá al douilea „regimentul de călărași.“

În privința recrutărei grănicerilor se hotărî, ca ea să se facă întogmai ca în armata permanentă pentru ómenii dela 21 până la 29 de ani; cei dela 29 în sus au rămas în condițiunile de mai înainte.

În acest an s'au format și milițiile, organizându-se în următorul mod:

Ele se împărțiră în batalióne cu câte 6 companii fiă-care. Bataliónele, corespondënd districtelor țerei, se puseră, sub comanda majorilor din armata permanentă, érá companiile aveaú să fiă comandate de căpitani.

Garda orașenescă se formase în anul 1866. Ea se împărția în legiuni, aflătóre prin capitalele principalelor districte. În fruntea gardei sta un inspector general.

Anii 1869 și 1870 încă sunt de o însemnătate deosebită pentru mișcările strategice ale armatei. Se formase adecă o mare taberă la Furcenii, pe țermul stîng al Siretului. Aú participat la acéstă taberă: ambele batalióne de genii, ambele regimente de artilerie, 7 regimente de infanteria de linia, bataliónele I și III de vênători, regimentul I de vênători călări și regimentul de călărași.

În taberă se înființă al III-lea regiment de cavaleria cu numirea de „roșiori“.

În 1869 divisionul echipagelor se împărți éráși în 2 escadróne cu administrațiune separată.

Escadrónele dorobanților și companiile grănicerilor fură supuse din nou unei reforme: cele dintăiú se împărțiră pe divisióne, cele de al douilea pe batalióne.

La 1870, înființându-se drumurile de fer, trenul echi-

pagelor se reduse la un singur escadron cu un efectiv mai numeros.

În anul următor s'au desființat: al douilea batalion de genii și regimentul de vênători călări. Ómenii din acest din ură regiment parte s'au împărțit la celelalte 2 regimente de cavaleria, parte trecură la scóla de cavaleria, de nou înființată. Uniforma și numirea cavaleriei se schimbă: din călărași și din roșiori s'au format regimentele I și II de roșiori. Numirea de călărași s'a aplicat dorobanților de până acum.

În anul 1872 fostii dorobanți, deveniți acum călărași, se reorganizară în regimente. Tot în regimente s'a organizat și grănicerii, cari de aci înainte vor purta numirea de dorobanți. Milițiile se încorpóră în regimentele de dorobanți și garda orașenescă se puse sub ministeriul de rêsboiú.

O importantă schimbare se făcu în scóla militară. Ea se împărți în dóue: 1-a scóla filor de militari din Iași, 2-a scóla de infanteria și de cavaleria din Bucuresci. Elevii bunii din cea dintăiú după 4 ani trec fu a dóua. Numérul elevilor în ambele scóle e de 120. În scóla de infanteria și cavaleria afară de elevii scólei din Iași se mai admit și studenți bacalaureați. Cursurile în scóla din Bucuresci sunt de 2 ani. Elevii bunii, după depunerea examenului, primesc gradul de sub-locotenenti în armata permanentă. Elevii sunt parte bursieri și semi-bursieri, parte întreținuti cu speșele părinților.

La 1873 regimentul II-a de artilerie s'a montat cu tunuri de bronz, care se încarcă pe la fund.

Prin legea dela 27 Martiu 1872 armata română este organizată precum urméză:

Puterea armată a României se compune din 4 elemente distincte; acestea sunt:

I. Armata permanentă cu reserva ei: 912 oficeri asimilați, 147 funcționari civili, 17,576 trupe, 449 cai oficeresci și 2683 cai de trupă.

II. Armata teritorială: 551 oficeri asimilați, 60 funcționari civili, 35,031 trupe, 412 cai oficeresci și 10,906 cai de trupă.

III. Milițiile și

VI. Garda orașenescă pentru comunele urbane și glótele pentru comunele rurale.

I. Armata permanentă.

Șeful suprem al armatei este Domnitorul, a cărui casă militară se compune din adiutanți și oficeri de ordonanță. Administrațiunea militară cade în sarcina ministeriului de rêsboiú. Stat-majorul general e compus din oficeri generali, corpul de stat major din oficeri dela colonel până la căpitan inclusiv. În timp de pace generalii sunt întrebuințați la comandamentul divisiunilor teritoriale și la inspectiuni.

Trupa se compune din: 8 regimente de linia, 4 batalióne de vênători pe jos, 1 batalion de pompieri pentru capitală și 1 compania pentru Iași; 2 companii de geandarmi pedestri, 1 compania de disciplina. Tóte acestea forméză infanteria.

Cavaleria constă din: 2 regimente de roșiori, 1 escadron de instrucțiune, 5 escadróne de geandarmi călări. Artileria: 2 regimente de câte 8 baterii: din care una călăreță, 1 compania de pontonieri, 1 compania de uvrieri d'artileria, 1 secțiune de tren. Flotila constă din 2 vapóre cu 1 compania, geniul dintr'un batalion de 4 companii.

Trupe de administrație sunt: 1 companie de uvrieri, 1 companie sanitară, 1 escadron de tren.

Regimentul de infanterie în timp de pace are un efectiv de 2074 cu ofițeri cu tot; batalionul de vânători e de 669 de oameni, cel de pompieri de 1020, în care unele sunt cuprinși și ofițeri. Totalul unui regiment de cavalerie pe picior de pace se urcă la 773 oameni, dintre cari 46 ofițeri. Artileria are un stat-major special; regimentul de artilerie se compune din 8 baterii de câte 6 piese fi-

care; în timp de pace oamenii regimentului de artilerie ajung la numărul de 1094, computându-se ofițerii.

Recrutarea pentru armata permanentă se face prin tragerea la sorți, prin angajamente de bună voie și prin reangajări. Etatea recrutării este 21 de ani. Serviciul durează 8 ani, 4 în activitate și alți 4 în rezervă. Recrutarea pentru flotilă se face pe alese dintre oameni de pe lângă Dunăre și Marea-Năgră, anume dintre cei mai deprinși a âmbra pe apă.

(Va urma.)

Torpilele.

Cine n'a auzit vorbindu-se de torpile? Cine nu-și aduce aminte, că la începutul războiului de față ambele părți beligerante ascundeau pe fundul Dunărei nise instrumente infernale, ce aveau să distrugă ori-ce vas ar fi trecut pe de-asupra lor? Apoi catastrofa aruncării în aer a unui monitor turcesc prin torpile rusești, în vecinătatea Brăilei, cui să nu fiă ore cunoscută?

Suntem siguri, că astăzi și copiii vor fi vorbind de torpile, necum să nu vorbească oamenii adulți, cari cetesc ziare.

Dar ce sunt torpilele? când, și de cine s'au inventat? care era și este încă construcțiunea lor?

La aceste întrebări vom răspunde cu datele și informațiunile împrumutate din „Arhivul pentru ofițerii de artilerie și ofițerii-ingineri ai armatei imperiale germane.“*)

Torpilele sunt nise mine de praf de pușcă, întoarnite astfel, ca să facă exploziune în apă. Destinațiunea lor

este de-a apăra țărmurile fluviilor și-ai mării, pe cum și porturile, de corăbiile de război inimice. Numirea le provine dela un pește, cunoscut deja vechilor Romani, care pește posedă însușirea d'a comunica unor corpuri lovituri electrice.

Invențiunea torpilelor, în forma lor cea mai primitivă, datează deja de sute de ani. În anul 1585, cu ocaziunea

asiederei orașului Anvers, ducele de Parma aședea în apă o mină de praf, cu scop de-a distruge un pod, ce închidea Schelda. Englezii, bătând pe la 1627 cetatea La Rochelle, încă folosiră minele de apă. În anul 1775 americanul Bushnell construi cel dintâiu vas submarin, cu ajutorul căruia aședea încărcături de praf pe supt apă, cu intențiune de-a arunca în aer corăbiile inimice. Pe la începutul secolului nostru navele submarine se mai perfecționară.

În anul 1853 Rușii se folosiră de torpile spre a protege țărmurile baltice, și mai vartos rada dela Cronstadt. Aceste torpile erau construite de un învâțat din Königsberg, anume Jacoby. Erau torpile înmătoare de formă piramidală. Ele constau din vase de fer scobite, care în partea de din sus conțineau 36 kilograme de praf, erau în partea de din jos erau înplute cu aer. Jur împrejur pe marginea superioară a coperișului erau aședate nise pistolașe; sub coperiș se afla o țavă

Explosiune de torpilă în apă.

de sticlă cu acid sulfuric; și mai în jos, era o amestecătură chimică. Dacă unul dintre pistolașe era atins de talpa vre-unei corăbii, el se lăsa în jos, spargea țava de sticlă și acidul sulfuric venia în atingere cu amestecătura chimică, era acesta provoacă aprinderea și exploziunea. Această torpilă înmota pe supt apă în adâncime de 3—4 metri și era ancorată la fund.

În războiul anglo-chinez, dela 1856 — 1859, încă se întrebuintară torpile, dar fără succes.

*) Vezi „Neue freie Presse“ dela 31 Maiu 1877.

În anul 1859, canalurile principale din Venetia au fost apărute prin torpile, tot de sistemul Jacoby, însă perfecționate de colonelul austriac de geniu, baronul Ebner. Flota franceză n'a atăcat acele canale și astfel nici o catastrofă nu s'a produs.

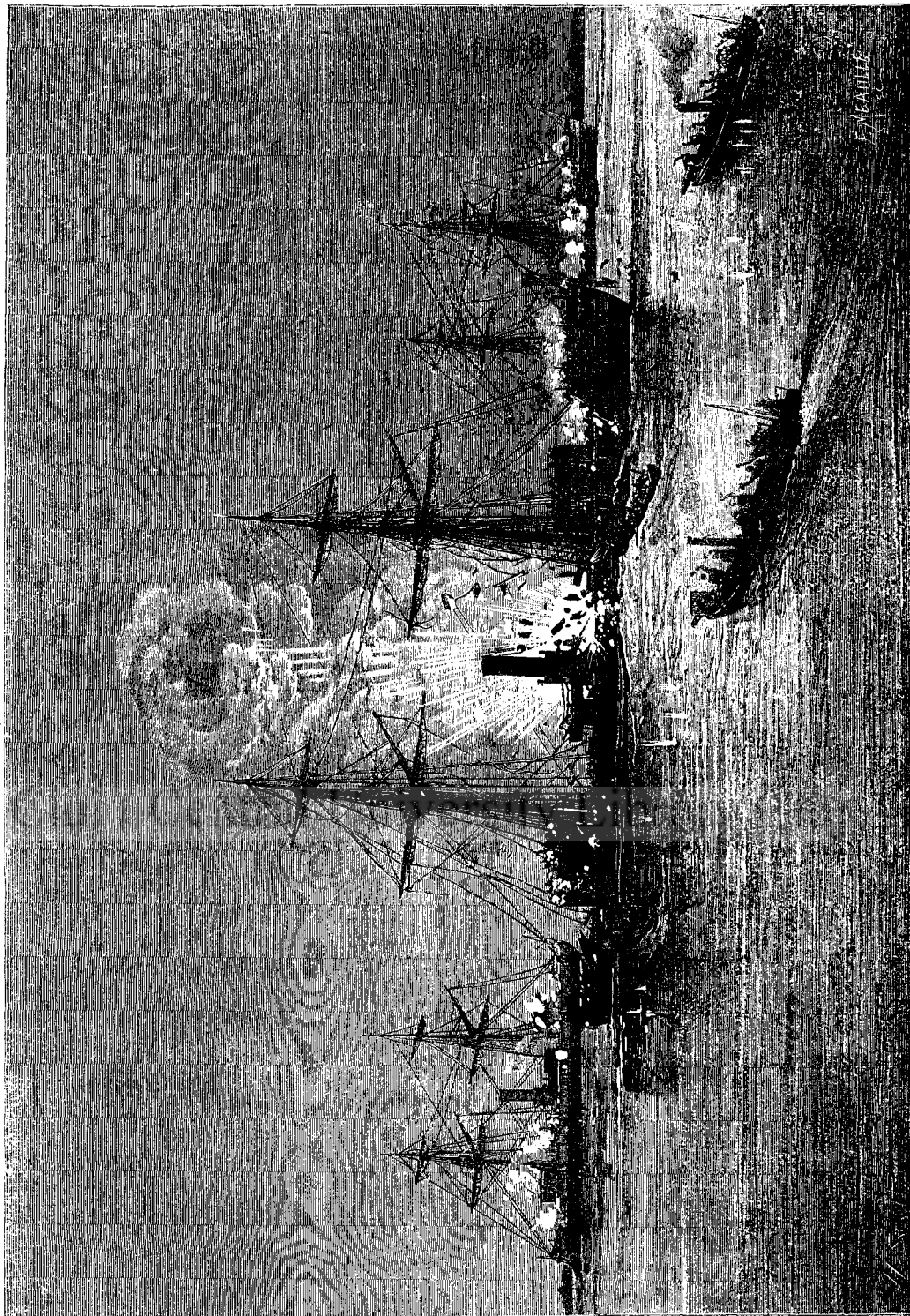
În războiul american s'a folosit mai multe specii de torpile. Cele mai simple erau construite în modul următor: consta dintr'o lădiță de tînichie, care conținea 12 1/2 kilograme de praf; aprinderea se întîmplă seî în acelaș mod, ca și la torpilele de sistemul Jacoby, seî prin ciocnirea unui detonator, împlut cu mercuriî fulminant.

O altă specie erau așa numitele torpile-victorioșe. Acestea aveau un coperiș masiv și greî, care cădea jos, cînd era ciocnit de vre-o corabiă; prin această se punea în lucrare o pană spirală încordată, care rîpîndu-se asupra unui aparat de aprindere, producea exploziunea. Dară mișcarea penei spirale adeseori era împiedecată prin influința apei și prin alte obstacole.

Generalul american Rains inventă o torpilă mai practică, numită torpilă de fricțiune. Ea posedă o încărcătură de praf de 37 — 50 kilograme și o cameră împlută cu aer, care contribuie la stabilitatea ei. Capîtul aprîndîtorului conține o amestecătură chimică foarte tare. Cu ajutorul acestei torpile s'aî distrus în anul 1864 un monitor, 6 corăbii mai mari și o canonică.

În războiul germano-danez din 1864, Danezii întrebunțară pentru apărarea insulei Alsen nîșce torpile de o construcțiune deosebită. O ladă de lemn, avînd abia un metru în lungime, lărgime și înălțime, conținea un balon de sticlă nemișcător, care era împlut cam pe jumătate cu vre-o 10 kilograme de praf și închis c'un dop de plută. Prin dop trecea o țavă de sticlă al cărei capît de din

afară se termina într'un vîrf ascuțit, ăra cel din lîntrul balonului era astupat cu hîrtiă sugîtoare. În această țavă, ce conținea petrolu, se află nîșce globulețe de Kalium. Împrejurul capîtului inferior al țavei de sticlă era aplicată o beșică de cauciuc cu o cantitate de 1 1/2 loți de praf. Decă, prin ciocnirea cu vre-o corabiă, se rumpea o bucată

Exploziunea monitorului turcesc „Selfi” în noptea din 13 spre 14 Maiu 1877 la Macin.

din partea de sus a țavei, atunci rîșbia apă în lîntrul ei, și petrolul apăsat spre stupușul de hîrtiă muia bine acest stupuș. Globulețele de Kalium venind în atingere cu apa, ardeau strașnic și aprindeau stupușul de hîrtiă, care scăpînd în beșica de cauciuc, da foc pravului dintr'însa, ăra acest praf cășuna exploziunea întregii încărcături.

În războiul din 1870 — 71 se pregătiseră numîroșe

torpile pentru paza porturilor germane. Acelea erau construite din table de tinichea, amestecată cu mari porțiuni de cositor, și conțineau câte 35 de chilograme de praf. În partea de sus erau așezate cinci aprindătoare chimice, construite precum urmază: Într'o țavă de plumb, care sta ca de 10 centimetri afară din vas, se afla o altă țavă de sticlă, plină de acid sulfuric și prinsă la capăt prin topire; ea era încungiurată de o materie aprindibilă, compusă din kalii și din zahar pulberizat. De câte ori țava de plumb era isbită de vre-o corabiă, țava de sticlă se spărgea și acidul sulfuric aprindând materia de pe lângă densă, făcea să ia foc întréga încărcătură.

Dela anul 1866 încóce s'au făcut mai multe invențiuni pe terenul războiului submarin. În prima liniă menționăm torpila căpitanului englez Harvey. Ea constă dintr'un vas de aramă, care conține mai adeseori 50 de chilograme de dinamit séu bumbac, anume preparat. Vasul de aramă e captușit c'o raclă de lemn. Cotorul e îngreuiat cu plumb, ca să pótă conserva în apă pozițiunea verticală. Torpila e legată de o naiă cu frânghii tēritoare și cu funii, și e dirigeată astfel, încât să înóte pe de-alătura năei supt un unghiú de 50 — 60 de grade. Spargerea se efectuează cu ajutorul unor aprindătoare mecanice séu electrice; în ambele casuri aprinderea se face prin mișlocirea unei pene, care se apasă în jos printr'un fel de pârghiă. Acéstă torpilă póte deveni uneori periculósă pentru corăbiile proprie.

Torpila inventată în anii 1867 și 1868 de căpitanul austriac Lupis și de inginerul englez Whitehead e de-o construcțiune fórte ingeniósă. Ea este fabricată din fer ordinar, are forma delfinului și e provédută cu nisce aripióre de înótat, dóuë orizontali și una verticală, cu ajutorul cărora își conservă pozițiunea primitivă. La capétul de dinainte sunt așezate mai multe aparate mobile care, fiind isbite, provócă aprinderea încărcăturii. Acéstă încărcătură constă din 300 chilograme de bumbac. La capétul de dinapoi se află aparatul de cârmuit și un șurup cu aripi, care e mișcat de o mașină mēnată prin aer comprimat. Aerul comprimat se conservă într'o cutiă de tinichea de oțel, introdusă în interiorul torpilei, și are o apēsare de 80 atmosfere. Torpila e lungă de trei metri și diametrul ei cel mai mare nu trece peste $\frac{1}{3}$ de metru. Ea se mănuesce séu de pe țermur, séu dintr'o corabiă. Drumul parcurs de torpilă se observă pe fața apei prin nisce beșicuțe de aer. Acéstă torpilă e cea mai perfectă dintre tóte celelalte.

Inginerul american Ericson a construit pe la finea deceniului trecut o torpilă din tinichea subțire de fer, lungă de trei metri și c'un diametru de $\frac{1}{5}$ m. Interiorul ei constă din dóuë părți separate, dintre care una e menită pentru încărcătură, érá ceealaltă pentru o mașină și pentru apa-

ratul de cârmuit. Când se întrebuintează, acéstă torpilă remâne împreunată fiă cu uscatul, fiă cu corabia, printr'o funiă găurită în tótă lungimea ei; acéstă funiă stă éráși în legătură cu un rezervoriú de aer, aflător în corabiă. Printr'o mașină de abor se introduce aer comprimat, care mēnă (mișcă) aparatul din tórpilă. Acéstă torpilă se póte depărta de corabiă distanță de 1500 urme. E un ce caracteristic a constata, că Ericson dirigează și aparatul cârmuitor tot de pe corabiă. Încărcătura conține 500 chilograme de bumbac séu de dinamit. Décă torpila își perde direcțiunea din vre-o cauză óre-care, atunci ea se trage la corabiă și se aședă din nou în apă.

În anul 1872 a inventat și americanul Lay o torpilă, pe care o-a vëndut guvernului din Egipt. Acésta e făcută dintr'un fel de tinichea, care servește și la fabricarea căldărilor; exteriorul ei are forma de țigară. E lungă de 25 de urme, largă numai de trei urme și are o greutate de 40 de măși; cu tóte acestea ea înótă nemișlocit pe suprafața apei. Torpila e provédută cu 250 chilograme de acid carbonic curgător, de a cărui putere e mēnată; acéstă provisiune e de ajuns pentru o cale de 3 mile marine. Acéstă torpilă e fórte complicată și fórte sensibilă; spesele pentru construcțiunea ei sunt considerabile. Torpila americanului Lay e mai espusă distrugerii din partea inamicului, decât acelea, care înótă pe supt apă.

Torpila inventată de mecanicianul Julius Smith, din Boston, se mișcă prin influința amoniacului curgător și se cârmuesce printr'un curent electric. Ea înótă pe suprafața apei și îndată ce se cufundă, face exploziune.

Acestea sunt diferitele specii de torpile. Ele s'au dovedit până acum ca nisce arme din cele mai grozave. În ceea ce privește mișlocurile de apērare încontra lor, putem dice, că ele nu esistă mai de loc, séu décă esistă, apoi sunt prea primitive, prea nesigure. Să sperăm, că pe viitor se vor mai perfecționa și ele pentru a paralisa, măcar în parte, efectul infernalelor torpile.

Înfrișoșatele scene ce s'au produs în resbelul de față prin aplicarea torpilelor pe Dunăre, vor fi cunoscute cetitorilor nostri. Gravura nóstră dela pag. 35 înfățișează una din acele scene: aruncarea în aer a monitorului turcesc „Seifi“ la Măcin în nóptea din 13 spre 14 Maiú a. c. Esploziunea se causă prin dóuë torpile aruncate sub monitor de cătră o mică espedițiune de oficeri și soldați ruși cu majorul român Murgescu. La vederea vaporului turcesc mica trupă a pornit dela Brăila pe la meșul noștii în patru șalupe, pe cari turcii nu le observară până în nemișlocita apropiare. Ideea a fost fórte îndremetă, însă scopul urmărit s'a ajuns. Pela 2 $\frac{1}{2}$ óre monitorul turcesc începu a se cufunda și în mai pușin de 10 minute dela isbucnirea celei dintăi torpile — a dispărut cu totul.

V a r i e t ă ț i.

Rugăciuni pentru Turci nu se mai pot face prin bisericile catolice unguresci. Se spune, că Sântul-Părinte, numit Pius IX, a poruncit episcopilor din Ungaria, ca nicăiri să nu suferă prin bisericile catolice unguresci a se face rugăciuni întru biruința Turcilor. Papa, după cum e vorba, a fost înduplecat la pasul acesta prin stăruințele episcopului Strossmaier, care face propaganda slavă și nu are simpatii pentru Turci. Dar, în fine, de Papa să credem, ori să nu credem?

Un simplu soldat milionar. La începutul lui august vaporul englez Crocodilul era gata să plece din portul de Portsmouth pentru

a merge la Malta. Între soldații de infanteriă ai regimentului al 13-lea se afla unul cu numele Burke, voluntar fără nici un grad. Cu câte-va momente înainte de plecarea vaporului un notar se prezentă la comandantul trupelor și ceru voiă, să vorbescă cu numitul Burke. Acesta fu chēmat pe puntea vasului și primi dela notarul îmbucurătórea veste, că a devenit moștenitor preste o avere de 70,000 funți sterling (1,750,000 de franci). Acéstă moștenire îi venia dela o rudenii depărtată. Acum Burke nu s'ar fi mai dus bucuros la Malta, dar n'a fost modru de-a scăpa din serviciul militar.